

Luku 19

2000-luvun velkakriisit

Oppikirjan sivut 141-150

Mitä taloudessa tarkoitetaan asuntokuplalla ja osakekuplalla?

- **Asuntokuplassa hinnat ovat nousseet korkeammiksi kuin mihin ihmisillä todellisuudessa on varaa. Esim. asuntolainat ovat suurempia kuin ihmisten todellinen maksukyky.**
- **Osakekuplassa osakkeiden hinnat ovat kohooneet epärealistisen korkeiksi suhteessa yritysten menestykseen ja tulevaisuuden odotuksiin.**

→ Ja sitten molempien arvo voi romahtaa!

Miksi talouskuplien puhkeamisesta syntyy usein rahoitusmarkkinakriisi?

Kuplat syntyvät velkarahalla, jota pankit myöntävät:

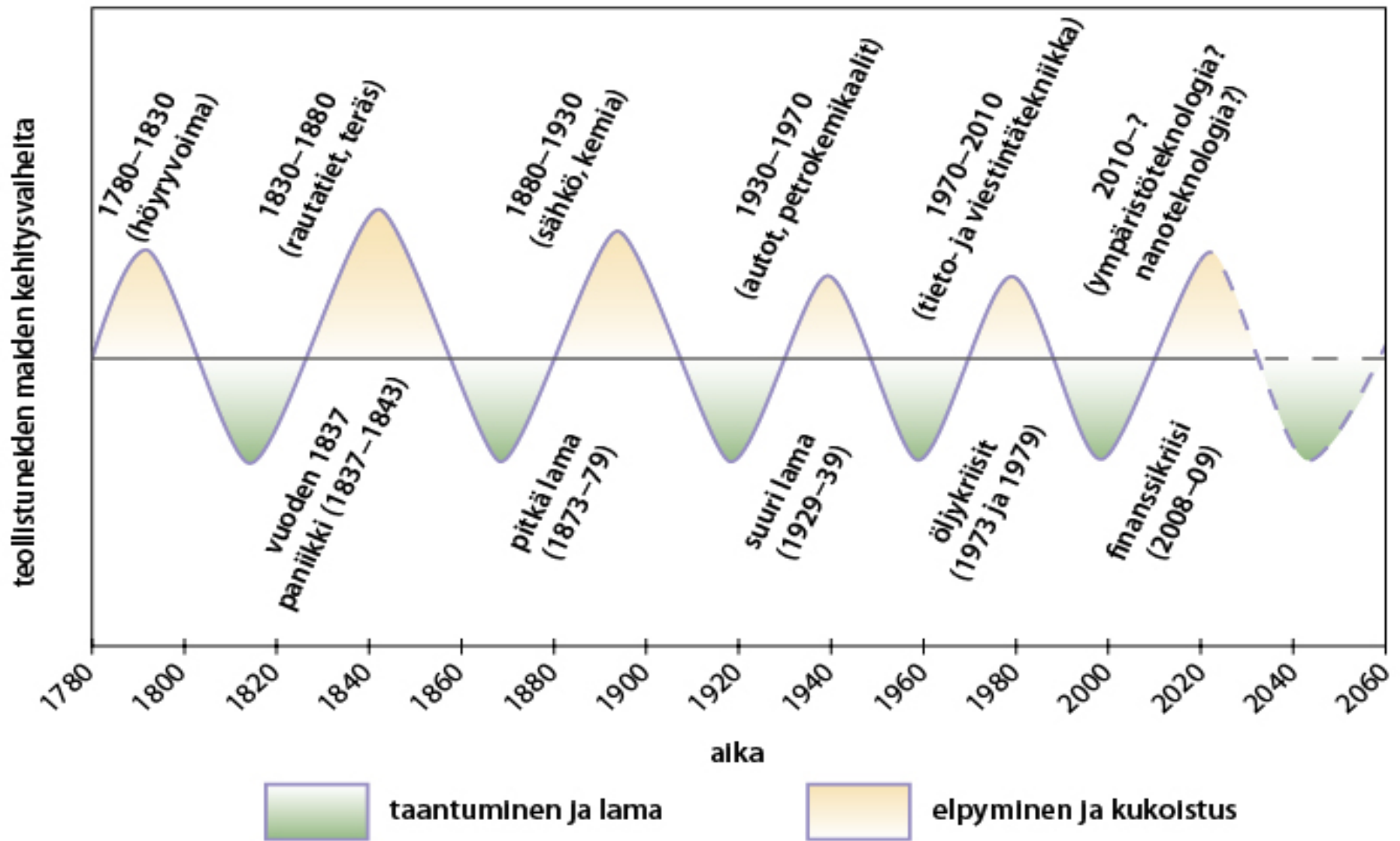
- **Kuplan puhkeaminen aiheuttaa työttömyyttä ja konkursseja, jotka taas aiheuttavat asiakkaille vaikeuksia selvittää lainoistaan.**
- **Tämä johtaa pankkien luottotappioihin.**
- **Luottotappiot ja lisääntyvä epävarmuus voivat vaikeuttaa pankkien rahoituksen saantia, kuten nähtiin finanssikriisin seurauksena vuonna 2008.**

Tehtävä 3

Miksi monet euromaat velkaantuivat paljon 2000-l alussa?

- Eurojärjestelmän ansiosta Euroopan korot lähtivät laskusuuntaan.
- Kreikka sai 2000-l alussa lainoja paljon matalammalla korolla kuin aikaisempina vuosina.
 - Monet maat käyttivät uutta tilannetta hyväkseen.
- Lainarahaa virtasi markkinoille erityisesti Saksasta, jolla oli voimakkaasti ylijäämäinen vaihtotase.
 - Tämän vuoksi myös Saksaa pidetään yhtenä syyllisenä velkakriisiin.
- Halvalla rahalla rakennettiin niin julkista kuin yksityistä taloutta. Niin kauan kuin elettiin nousukauden vuosia, ylivelkaantuminen ei haitannut.

KONDRATJEVIN SYKLITEORIA

PANKKIKRIISIEN TUNNUSMERKKEJÄ

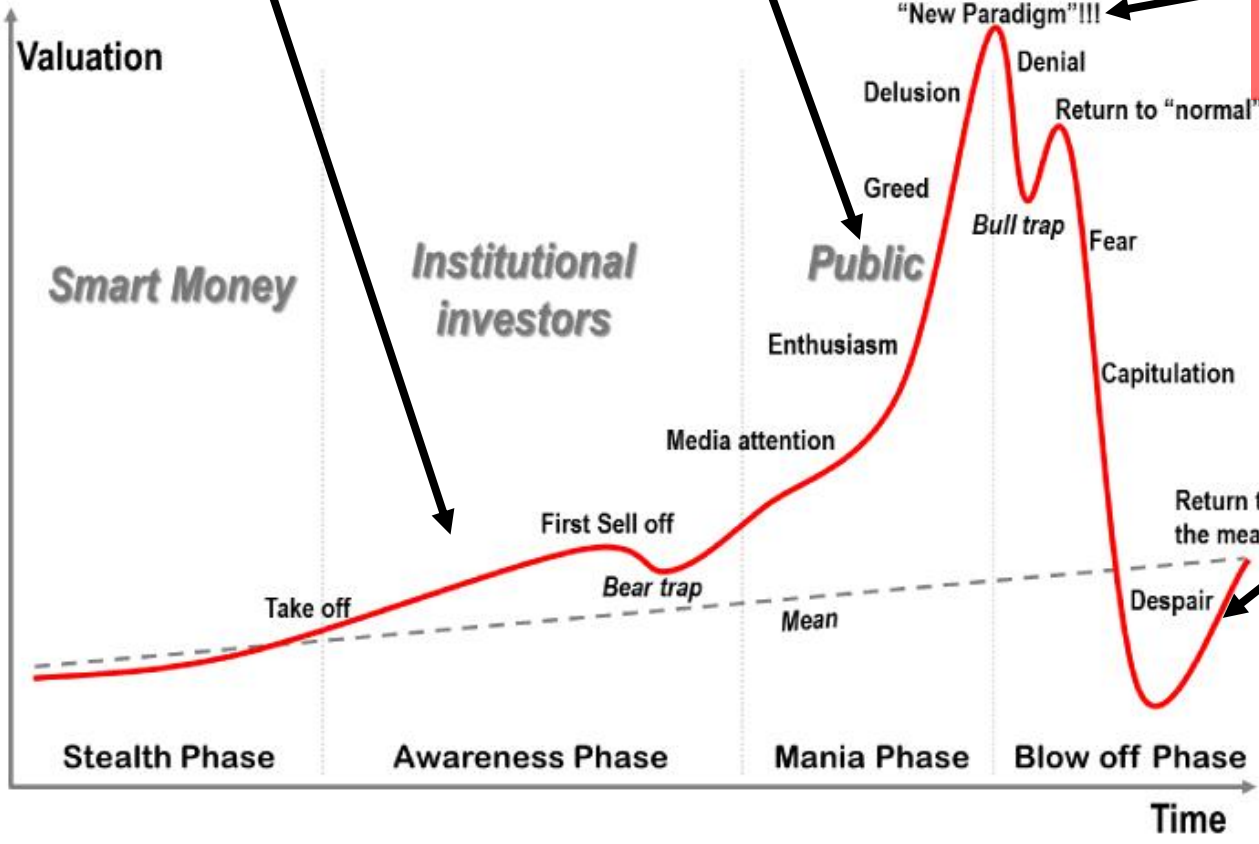
Talouskuplan synty

- Kysyntä kasvaa
- Velanotto lisääntyy

- Hinnat nousevat nopeasti
- Talouskasvu saa huomiota → innostus
- Uusia sijoittajia

”Hälytyskellojen pitäisi soida, kun taksikuskit alkavat puhua, että nyt kannattaa ostaa osakkeita.”

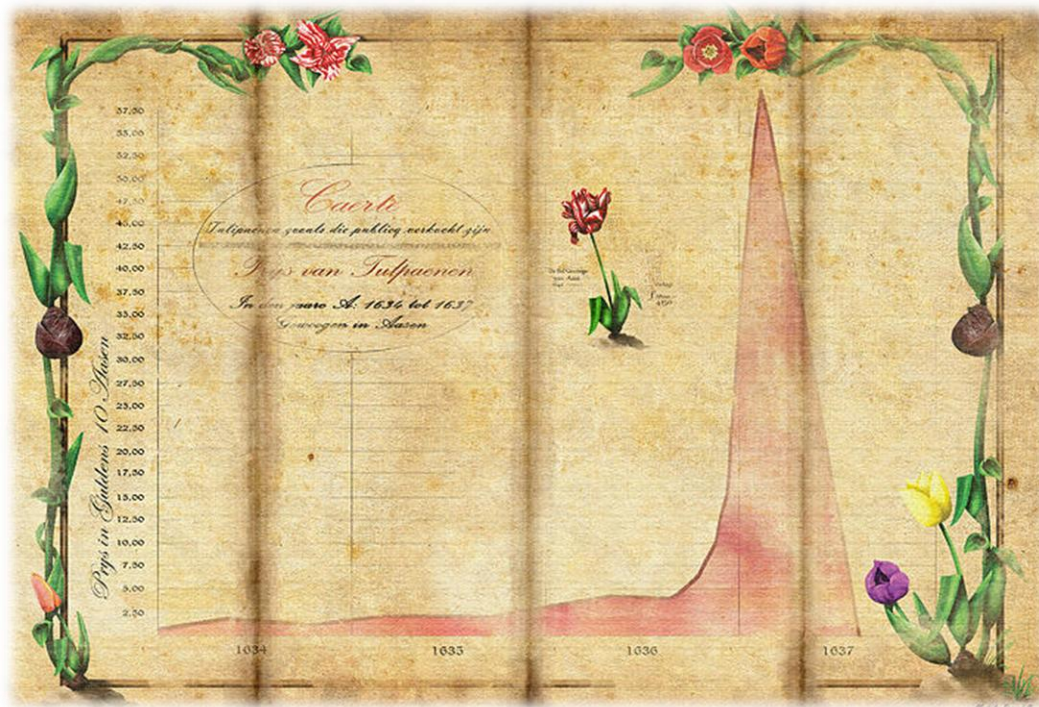
- Kasvun rajat tulevat vastaan → luottamus horjuu
- Paniikki → hintojen romahdus

Hintakuopan ja taantuman kautta paluu normaalitilaan

Tulppaanimania

- Virus sai aikaan tulppaanien värimuunnoksia, jotka sipulin kautta perinnöllisiä
 - Suosituista väreistä tuli haluttuja → hinnat nousivat
- **Hollannissa alettiin myydä tulevaa satoa ennakkoon (futuurit)**
 - Sijoittajat ja tavallinen kansa osti tulppaanifutuureja → hinnat nousivat edelleen (1 sipulista voitiin maksaa jopa 10 vuoden keskipalkka)
- Kysyntä laantui → nopea romahdus
 - Hinnat palasivat maniaa edeltävälle tasolle

Tulppaanisipulien hinta 1634–37

Wall Streetin romahdus 1929

- Osakkeiden arvo putosi yhdessä päivässä 13 %
 - Markkinat paniikkiin → pudotusta 3 vuodessa melkein 90 %
- Konkursseja, tuotannon supistumista, työttömyyttä

Wall Street Crash

Helmsman Economics Ltd., 2010

It-kupla 2000-luvun taitteessa

Maaliskuu 2000: Pekka ja Matti saavat kumpikin 36 000 markan (n. 6000 euroa) perinnön

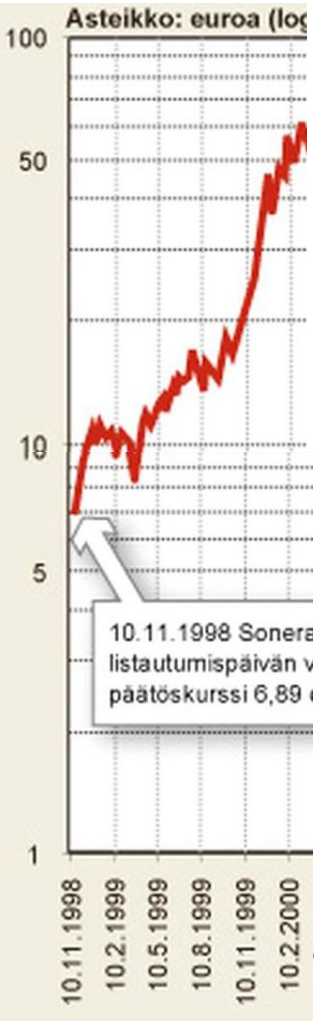
Pekka ostaa Soneran osakkeita, joiden hinta on puolessatoista vuodessa 9-kertaistunut. Hän saa rahoillaan 100 osaketta (n. 60 € / osake).

sonera

Matti ostaa olutta. Hän saa rahoillaan 6000 pulloa (n. 1 € / pullo).

10.11.1998 Sonera listautuu, listautumispäivän vertailukelpoinen päätöskurssi 6,89 euroa.

It-kupla 2000-luvun taitteessa

Syyskuu 2001:

...kuluu puolitoista vuotta...

Soneran osakkeen arvo on **1,89 euroa**. Pekka ei kestä jatkuvaa kurssilaskua ja myy osakkeensa.

Hän saa 189 euroa.

sonera

Matti on juonut 11 pulloa päivässä. Olut on loppu.

Hän muistaa tyhjät pullot ja vie ne kauppaan.

Matti saa panteista 600 euroa.

Mikä on pilakuvan sanoma?

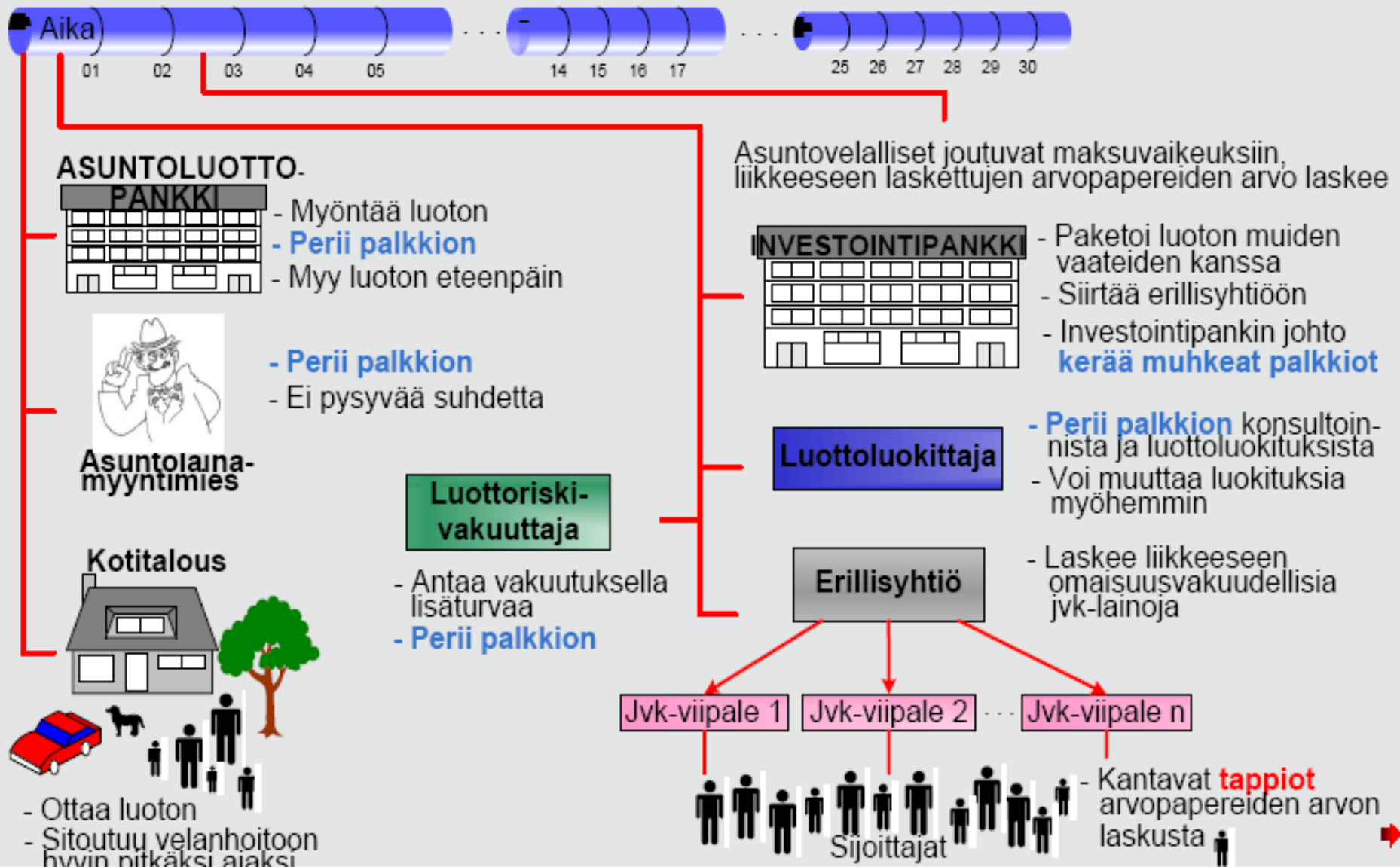
Subprime-laina on takaisinmaksukyvyltään keskimääräistä lainaajaa heikommalle lainanottajalle myönnetty laina. Lainan velallisen voidaan eri syistä olettaa normaalivelallista (prime) todennäköisemmin jättävän lainan osittain tai kokonaan takaisin maksamatta.

**Asuntolaina,
kiinnelaina**

fortivafinancial.blogspot.com/

Luo ja hajauta -malli sekä sen kannustinjärjestelmä

Tehtävä 3

Miksi monet euromaat velkaantuivat paljon 2000-l alussa?

→ **Finanssikriisi (2008) puhkaisi velalle rakennettujen talouksien kuplat, pahiten Kreikassa mutta myös esim. Irlannissa, Italiassa, Portugalissa ja Espanjassa paljastui talouden pahoja ongelmia.**